

Δημήτρης Δημητούλης

Το πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας για τη Μέση Εκπαίδευση

Τη δική της εκδοχή για τη νεο-συντηρητική διαχείριση των εκπαιδευτικών μηχανισμών διατύπωσε η ΝΔ, στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα που δημοσιοποίησε την περίοδο διεξαγωγής των πανελλαδικών εξετάσεων εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Την παροχή «ίσων ευκαιριών» υπόσχεται η ΝΔ, εφόσον αναρριχηθεί στην κυβερνητική εξουσία. Το ιδεολόγημα των «ίσων ευκαιριών» διαδραματίζει κομβικό ρόλο σε κάθε μορφής αστική προσέγγιση της δομής και λειτουργίας της εκπαιδευτικής διαδικασίας στα πλαίσια του καπιταλισμού. Το ιδεολόγημα αυτό είναι στον πυρήνα του συντηρητικό-σχοταδιστικό. Στηρίζεται στην ιδεαλιστική-μεταφυσική ανθρωπολογία των «φυσικών χαρισμάτων» του ατόμου, της ιστορικά αμετάβλητης ανθρώπινης φύσης. Αποβλέπει στην απόκρυψη-νομιμοποίηση του ρόλου που εκπληρώνουν οι εκπαιδευτικοί μηχανισμοί στην αδιατάρακτη αναπαραγωγή των κεφαλαιοκρατικών σχέσεων εξουσίας και εκμετάλλευσης.

Είναι ο μύθος του «Μεγάλου Εξισωτή», σύμφωνα με τον οποίο στο κάθε άτομο ως μοναδικότητα προσφέρονται ίσες ευκαιρίες με όλους, ανεξαρτήτων κοινωνικής προέλευσης, για να «διακριθεί» και να «προοδεύσει». Η θέση που τελικώς καταλαμβάνει στην κοινωνική ιεραρχία εξαρτάται από το σθένος, τις εγγενείς ικανότητές του και τις

«επιλογές» που με «δική του ευθύνη» κάνει (Torsten Husen, *Η αμφισβήτηση του σχολείου*, Προτάσεις, Αθήνα, σσ. 106-7).

Ακόμη κι αν υπήρχαν τυπικές «ίσες ευκαιρίες», το αποτέλεσμα θα ήταν το ίδιο. Γιατί είναι θεωρητικά θεμελιωμένο και εμπειρικά αποδεδειγμένο ότι η σχολική επίδοση των παιδιών που κατάγονται από τις υποτελείς τάξεις είναι κατά κανόνα κατώτερη από τη σχολική επίδοση των γόνων της αστικής τάξης και των ανώτερων μικροαστικών στρωμάτων. Κι αυτό δεν οφείλεται σε κανένα «φυσικό χάρισμα» ή σε οποιαδήποτε «εργατικότητα», αλλά στο γεγονός ότι η σχολική επίδοση είναι συνάρτηση παραγόντων που καθορίζονται εξ ολοκλήρου από τις ταξικές εξουσιαστικές σχέσεις.

Έτσι, λοιπόν, το κυβερνητικό πρόγραμμα για την εκπαίδευση της ΝΔ κινείται στον ίδιο στρατηγικό-ταξικό ορίζοντα με την υπάρχουσα πολιτική του ΠΑΣΟΚ. Η στρατηγική συμφωνία υποχρεώνει τη ΝΔ να αποδίδει την «αποτυχία» της εκπαιδευτικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ στον «ερασιτεχνισμό», στις «αλλεπάλληλες και αλληλοαναιρούμενες μεταρρυθμίσεις».

Πιο συγκεκριμένα, η ΝΔ υπόσχεται να υλοποιήσει τα ακόλουθα μέτρα για την αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης: Καθιέρωση γραπτών ανακεφαλαιωτικών εξετάσεων από την Πέμπτη δημοτικού για τη βελτίωση των επιδόσεων των εκπαιδευό-

μενων. Ένταση και επέκταση δηλαδή των μηχανισμών ελέγχου επιλογής, αποκλεισμού και νομιμοποίησης των παραπάνω. Οι εξεταστικοί μηχανισμοί σε κάθε ταξικά-εξουσιαστικά δομημένη κοινωνία αποτελούν και αποτελούν το αποκορύφωμα μιας διαδικασίας κοινωνικής επιλογής, αποκλεισμού, άνισης κοινωνικής κατανομής και ταυτόχρονα δικαίωσης των παραπάνω σχέσεων. Και βέβαια, η λεγόμενη «βελτίωση της επίδοσης» των εκπαιδευόμενων μπορεί να συνυπάρχει αρμονικά τόσο με την αναβάθμιση της κοινωνικο-επιλεκτικής, κατανεμητικής και ιδεολογικής λειτουργίας του σχολείου όσο και με τη συρρίκνωση του μορφωτικού-πνευματικού ορίζοντα των μαθητών/μαθητριών. Με τη συγκρότηση ανθρώπων που στερούνται της κοινωνικά καθορισμένης ικανότητας της αυτόνομης-κριτικής σκέψης.

Η εξαγγελία της δωδεκάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης «ακούγεται» κατ' αρχάς θετική. (Να σημειώσουμε ότι θα 'πρεπε να γίνει μια βαθιά συζήτηση στους κόλπους της Αριστεράς που επαγγέλλεται τη ρήξη με τον καπιταλισμό, αν η έννοια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης εντάσσεται και πώς στον κομμουνιστικό ορίζοντα). Το ερώτημα που ανακύπτει είναι πώς θα πραγματοποιηθεί και κυρίως το περιεχόμενό της. Η ΝΔ υπόσχεται, βέβαια, την κατάργηση των ΤΕΕ, αλλά συγχρόνως εξαγγέλλει την υποκατάστασή τους από το Επαγγελματικό Λύκειο, που υποτίθεται ότι θα συνυπάρχει ισότιμα με το Γενικό Λύκειο.

Αυτό σημαίνει διατήρηση του διπλού εκπαιδευτικού δικτύου με το διακριτό και άνισο ρόλο που καθένα από αυτά εκπληρώνει στην αναπαραγωγή του καπιταλιστικού καταμερισμού εργασίας. Πρόκειται για μια διάκριση θεμελιώδη για την καπιταλιστική εκπαίδευση, που απορρέει από τη φύση του

κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής και το διφυή χαρακτήρα της εργασίας στα πλαίσια αυτού του τρόπου παραγωγής (συγκεκριμένη-αφηρημένη εργασία). Οι μορφές αυτού του διαχωρισμού και οι μετασχηματισμοί που υφίσταται είναι ιστορικά συγκεκριμένες, συνδέονται με την κρίση και αναδιάρθρωση του καπιταλισμού, την ιστορική διαδρομή κάθε κοινωνικο-οικονομικού σχηματισμού και τη δυναμική των κοινωνικών αντιθέσεων-συγκρούσεων. Στο έδαφος αυτό, η εξαγγελία του ανθρωπισμού και η τεχνοκρατική προσέγγιση της εκπαίδευσης δεν αλληλοαποκλείονται. Ο αστικός ανθρωπισμός και η δέσμευση για αποτελεσματικότερη υπαγωγή της εκπαίδευσης στις «ανάγκες της αγοράς» συνιστούν ακατάλυτο ζεύγος. Άλλωστε, η προωθούμενη από την ΕΕ υποταγή της εκπαίδευσης στην αγορά γίνεται στο όνομα του ανθρώπου.

Η εξαγγελία για κατάργηση των πανελλαδικών της Β' Λυκείου και ο περιορισμός των εξεταζόμενων μαθημάτων στη Γ' Λυκείου συμβάλλει σε μια ορισμένη αποφόρτιση της συσσωρευμένης έντασης σ' αυτή τη βαθμίδα, αλλά δεν αποδεσμεύει το Λύκειο από το σύστημα εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Η ελεύθερη πρόσβαση σ' αυτή τη βαθμίδα είναι ο πιο πρόσφορος δρόμος για να αποδυναμωθεί η ανισότητα των ευκαιριών πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Ένα άλλο κεφαλαιώδες σημείο στο πρόγραμμα της ΝΔ είναι αυτό που αναφέρεται στα ζητήματα της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου και του εκπαιδευτικού προσωπικού. Η «αξιολόγηση» συνιστά το βασικότερο –ίσως– «εργαλείο» για την υλοποίηση των αναδιαρθρωτικών σχεδιασμών της ΕΕ, δηλαδή του κεφαλαίου, όχι μόνο στο επίπεδο της εκπαίδευσης, αλλά συνολικότερα. Η αποδοτικότερη συμβολή των εκπαι-

δευτικών μηχανισμών στην κεφαλαιοκρατική αναδιάρθρωση, στη βελτίωση των συνθηκών συσσώρευσης-αξιοποίησης του κεφαλαίου, απαιτεί την ανασυγκρότηση-εντατικοποίηση των μηχανισμών αξιολόγησης-καθυπόταξης του εκπαιδευτικού προσωπικού. Την ενδυνάμωση –επί της ουσίας– των συγκεντρωτικών-γραφειοκρατικών δομών της εκπαίδευσης, έστω κι αν αυτή πραγματώνεται μέσα από «αποκεντρωτικές» μορφές.

Πλήρης σύμπλευση στο σημείο αυτό της ΝΔ με την κυβερνητική πολιτική.

Πρόκειται για ένα πρόγραμμα εχθρικό προς τα δικαιώματα και τις ανάγκες των δυναστευόμενων τάξεων της ελληνικής κοινωνίας, της πλειοψηφίας των εκπαιδευόμενων και του εκπαιδευτικού προσωπικού. Η εφαρμογή του, σε περίπτωση ανάληψης της διακυβέρνησης από τη ΝΔ, θα εξαρτηθεί από τη δυναμική των κοινωνικών συγκρούσεων.